

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Tóniszállás-szarvasi gyep (HUKM20026) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen

2014

Ügyfél

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Együttműködő partnerek

RESPECT Tanácsadó és Szolgáltató Kft.

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Müller Zoltán

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Kiss Béla

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Fülöp Gyula

Közreműködő szakértők

Mizsei Edvárd

Dr. Gulyás Gergely

Horváth Dénes

Hódör István

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv.....	6
1. A terület azonosító adatai.....	7
1.1. Név.....	7
1.2. Azonosító kód.....	7
1.3. Kiterjedés.....	7
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	7
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	7
1.4.2. Jelölő fajok.....	7
1.5. Érintett települések.....	7
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	7
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	8
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	8
A tervezési terület nem fed át védett természeti területtel, így természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik rá.....	8
1.7.2. Településrendezési eszközök:.....	8
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	9
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	9
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	9
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv.....	9
1.7.7. Egyéb tervek.....	9
1.7.8. A területre vonatkozó jogszabályok.....	9
2. Veszélyeztető tényezők.....	11
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	12
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	12
3.2. Kezelési javaslatok.....	12
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	12
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	20
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	21
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	21
3.2.5. Mellékletek.....	22
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	25
3.3.1. Agrártámogatások.....	25
3.3.2. Pályázatok.....	28
3.3.3. Egyéb.....	29
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	29
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	29
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	30
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	32
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	34
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése.....	35
1.1. Környezeti adottságok.....	35
1.1.1. Éghajlati adottságok.....	35
1.1.2. Vízrajzi adottságok.....	35
1.1.3. Talajtani adottságok.....	35
1.2. Természeti adottságok.....	35
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	37
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	39
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok.....	39
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok.....	40
1.3. Területhasználat.....	40
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás.....	40

1.3.2. Tulajdoni viszonyok.....	40
1.3.3. Területhasználat és kezelés.....	40
2. Felhasznált irodalom.....	44
3. Térképek.....	45

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Tóniszállás-szarvasi gyepes kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (KjKTT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUKM20026
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	587,3481 ha
--------------------------------	-------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
- 6250* - Síksági pannon löszgyepek

„*” - kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

A Natura adatlapon nem szerepelnek jelölő státuszú állatfajok

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Megye	Település	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Békés	Békésszentandrás	30,6963	0,3975
Békés	Örménykút	445,0790	8,1831
Békés	Szarvas	110,8835	0,6883

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Egyéb érintett (átfedő) Natura 2000 terület: a KjKTT területén nem található.

Országos jelentőségű védett természeti terület (egyedi jogszabályban létesített: TT, TK, NP): a tervezési területen nem található.

A területen "Ex lege védett láp", vagy „Ex lege szikes” nem található.

Natura 2000 terület	Ex lege szikes		Ex lege láp		Nemzeti Park (magterület)		Természetvédelmi Terület		Tájvédelmi Körzet		Összterület ha
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
Tóniszállás-szarvasi gyepék (HUKM20026)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	587,3481

Nemzetközi jelentőségű területek (pl. *Ramsari-terület*): a tervezési terület nincs átfedésben nemzetközi természetvédelmi vonatkozású kijelöléssel.

A terület nem tartozik *Magas Természeti Értékű Területek* hálózatába (2009., MTÉT régebbi néven ÉTT).

Országos Ökológiai Hálózat övezetei által érintett területrészek (forrás: Országos Területrendezési Terv): magterület: 0 %; ökológiai folyosó: 100 %; puffer övezet: 0 %.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési terület nem fed át védett természeti területtel, így természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik rá.

1.7.2. Településrendezési eszközök:

- Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. Törvény.
- Békés megye megyei területrendezési terve (11/2012. (VI.27.) önkormányzati rendelettel módosított 15/2005. (X.7.) KT. sz. rendelet).

Az érvényben lévő településrendezési eszközök az Országos Rendezési Tervkataszter alapján az érintett településeken az alábbiak (HÉSZ: Helyi Építési Szabályzat):

Terv címe	Önkormányzati rendelet/határozat éve, száma	Vonatkozás	Hatálybalépés
Békésszentandrás, szabályozási terv és HÉSZ	16/2004. (IV.27.) önkormányzati rendelet	teljes település	2004.04.27.
Békésszentandrás, szabályozási terv és HÉSZ - módosítás	20/2013. (XII.20.) önkormányzati rendelet	teljes település	2013.12.20.
Örménykút, szabályozási terv és HÉSZ	7/2007. (IV.23.) önkormányzati rendelet	teljes település	2007.04.23.
Szarvas, szabályozási terv és HÉSZ	19/2006. (V.19.) önkormányzati rendelet	teljes település	2006.05.19.

Szarvas, szabályozási terv és HÉSZ - módosítás	23/2009. (VII.28.) önkormányzati rendelet	teljes település	2009.07.28.
--	--	------------------	-------------

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési területre vonatkozó erdőgazdálkodási tervek tekintetében a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) Erdészeti Igazgatóságán elérhető Országos Erdőállomány Adattár erdőtervi adatai nyújtanak erdőrészlet szinten aktuális információkat, ezeknek a lényegi részeit és következtetéseit a II. Megalapozó dokumentáció 1.3.3. Erdészet című fejezet tartalmazza (lekért alapadatok erdőrészlet szinten: terület, faállománytípus, rendeltetés, kor, természetesség, tervezett fahasználat, távlati célállomány).

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

A területet érintő körzeti vadgazdálkodási tervek a területileg illetékes megyei kormányhivataloknál lelhetők fel. Melyek a jogszabályoknak megfelelően egységesen a 2007 – 2017-es időszakra vonatkoznak. A tervek az alábbi vadásztársasági területi kódszámokkal kerültek benyújtásra.

04-952010-1-4-1 Táncsics Vadásztársaság - Szarvas

04-950931-1-4-1 Fazekasi Vadásztársaság – Gyomaendrőd

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- A tervezési területre nem készült halgazdálkodási terv, mivel területén nincs halászati víztérként nyilvántartott terület.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

- A terület a Vízyűjtő-gazdálkodási Terv Tisza részvízyűjtőjéhez, annak a 2-16 Hármaskörös tervezési alegységhez tartozik.

1.7.7. Egyéb tervek

- A területre vonatkozóan, az itt előforduló védett, illetve Natura 2000 fajok tekintetében jelenleg nincs aktuális fajvédelmi terv érvényben.

1.7.8. A területre vonatkozó jogszabályok

- A tervezési területre vonatkozó előírásokat tartalmazó jogszabályok:
- A TANÁCS 92/43/EGK IRÁNYELVE (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről (Élőhelyvédelmi Irányelv);
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet;
- Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet;
- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény;
- A védett és a fokozottan védett növény és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KoM rendelet;

- Fokozottan védett növény, illetve állatfajok élőhelyén és élőhelye körüli korlátozás elrendelésének részletes szabályairól szóló 12/2005. (VI. 17.) KvVM rendelet;
- Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény;
- A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelete az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról;
- A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény;
- A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet;
- A Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet;
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet;
- A nem termelő mezőgazdasági beruházások támogatásáról szóló 33/2008 (III. 27.) FVM rendelet;
- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet;
- 124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőkörnyezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről;
- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról;
- 220/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól és módosításai ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról;
- 379/2007. (XII. 23.) Kormányrendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó szabályokról;
- 21/2006. (I. 31.) Kormányrendelet a nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	H	35,45	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) Síksági pannon löszgyepek (6250*): a természetesség csökkenését eredményezi a kezelés elmaradása. Ez a fajdiverzitás csökkenését (ez kis mértékű) és a gyepek szerkezetének leromlását idézi elő. Számos kétszikű faj visszaszorulása mellett elsősorban az közönséges tarackbúza (<i>Agropyron repens</i>) dominanciájának növekedése figyelhető meg (filcesedés). Végeredményben az állományok jellegtelenné válnak.
Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	L	1	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*): kevés helyen veszélyeztető tényező, de előfordul túl intenzív kaszálás is
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	L	1	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) síksági pannon löszgyepek (6250*): a természetesség csökkenését eredményezi a kezelés elmaradása.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Tóniszállási-Szarvasi gyepek kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak. A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek (pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*)) területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása elsősorban a gyepgazdálkodáshoz, és a vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.

A gyepgazdálkodás tekintetében ezt a legeltetés intenzitásának és a kaszálás módjának optimalizálása és ellenőrzése, illetve az elszántások megakadályozása tudják biztosítani. A vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a csatornák szikes wetland élőhelyeket csapoló hatásának csökkentése szolgálja.

3.2. Kezelési javaslatok

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv. Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. A terület egészére megfogalmazott általános kezelési javaslatok

- A pannon szikes sztyeppék és mocsarak élőhelytípus állományainak fenntartása aktív természetvédelmi kezeléssel (legeltetés, kaszálás).
- Az aktuális természeti állapothoz igazodó legeltetési rendszer kialakítása a túllegeltetés/alullegetetés elkerülése érdekében.
- A gyepek cserjésedésének megakadályozása aktív élőhelykezeléssel.

- Az inváziós növényfajok (fehér akác, keskenylevelű ezüstfa, selyemkóró, zöld juhar, amerikai kőrís) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása megfelelő természetvédelmi kezeléssel.
- A gyepek és vizes élőhelyek természetesnek megfelelő vízellátásának biztosítása megfelelő vízkormányzással.
- A pannon szikes sztyeppék és mocsarak élőhelytípus területi arányának növelése, különösen a területek koherenciájának növelése, elsősorban a gyepterületek közé ékelődő, szántóföldi művelésre kevésbé alkalmas területek visszagyepesítésével.
- A gépjárművek okozta taposási károk mérséklése a gyepterületeken.
- A magán erdőgazdálkodók szerepvállalásának erősítése szaktanácsadás, célzott támogatási források révén, másodsorban – elegendő erőforrás rendelkezésre állása esetén (szakember, költségkeret) – az erdőterületek állami tulajdonba és nemzeti park igazgatósági vagyonkezelésbe vétel útján.

3.2.1.2. Kezelési egységek

A Tóniszállás Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 5 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet. A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmazzak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat a kezelési egységekre vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv. Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: Belvízelvezető csatorna. Örménykút külterületén található, területe 1,9 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- *élőhelyek:* fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA)
- *Natura 2000 élőhelyek:* -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek érvényben kötelezően betartandó gazdálkodási előírások.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minőségű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni. (V01)
- Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges. (V05)
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás. (V06)
- A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos. (V07)

- Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (V09)

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Javasoljuk felülvizsgálni a belvízelvezető árok funkcióját, ill. fennmaradása szükségszerűségét, megvizsgálva, hogy a szomszédos szántóterületek belvízelvezetésében szerepet nem játszó belvízelvezető árok megszüntetése milyen hatással lenne a környező területek belvízi veszélyeztetettségére. Amennyiben a szomszédos ingatlanok veszélyeztetettsége nélkül megvalósítható, úgy javasoljuk az érintett területen a helyben képződő csapadékvizek vízvisszatartását, az árok megszüntetésével vagy kis vízvisszatartó műtárgyak létesítésével. Ezen kezelési javaslat megvalósítása geodéziai felmérések megalapozásával végzett vízepítési tervezést, ill. előzetes vizsgálat keretében végzett előzetes hatásértékelést igényel.

(5) Kezelési javaslatok indoklása

A Tóniszállás-gyepeken található belvízelvezető csatorna a jelölő pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) élőhely vízháztartásának megőrzése érdekében történő átalakítása és működtetése alapvető fontosságú. Az élőhelytípusba tartozó mocsár jellegű vizes élőhelyek vízháztartását és ezáltal ökológiai állapotát kedvezőtlenül befolyásolja a csapadékvizek gyors elvezetése, ill. a talajvízszint csökkentése. A vízháztartás javítása a közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) állománya szempontjából is kedvező hatást okozna.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: Ebbe a kezelési egységbe foglaltuk össze a gyepet. Szikes rétek és degradátumaik, cickórós puszták, sztyeprétek, valamint jellegtelen és gyomos száraz gyep. A Natura területen ezek az élőhelytípusok meghatározóak, összes kiterjedésük 469 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- *élőhelyek:* szikes rétek (F2), mézpzásitos szikfokok (F4), jellegtelen üde gyep (OB), löszgyep, kötött talajú sztyeprétek (H5a), cickórós puszták (F1b), jellegtelen száraz-félszáraz gyep (OC)
- *Natura 2000 élőhelyek:* pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) (kiemelt jelentőségű jelölő élőhely), síksági pannon löszgyep (6250*) (kiemelt jelentőségű jelölő élőhely).

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Gyep esetén a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18) Korm. rend előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását. (GY23)
- A gyep természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (GY24)
- A gyep cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28)
- A természetes gyepben szórtan jelentkező őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)

- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33)
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni. (GY34)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható. (GY57)
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a gyepterület 20%-át. (GY61)
- A gyepterület kaszálása, szárazúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92)
- A kaszátlan területet évente más helyen kell kialakítani. (GY99)
- A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegélyélőhelyek a kaszátlan területbe bele tartozhatnak (GY102)
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes állami természetvédelmi szerv munkatársát. A talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani a természetvédelmi szerv javaslata alapján. (GY103)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116)
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- A legeléskizárt területet a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122)

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Javasoljuk felülvizsgálni a gyepeket behálózó belvízelvezető árkok funkcióját, ill. fennmaradásuk szükségszerűségét, megvizsgálva, hogy a szomszédos szántóterületek belvízelvezetésében szerepet nem játszó belvízelvezető árkok megszüntetése milyen hatással lenne a környező területek belvízi veszélyeztetettségére. Amennyiben a szomszédos ingatlanok veszélyeztetettsége nélkül megvalósítható, úgy javasoljuk az érintett területeken a helyben képződő csapadékvizek vízvisszatartását, az árkok megszüntetésével vagy kis vízvisszatartó műtárgyak létesítésével. Ezen kezelési javaslat megvalósítása geodéziai felmérések megalapozásával végzett vízépítési tervezést, ill. előzetes vizsgálat keretében végzett előzetes hatásértékelést igényel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok

Főként a nagyobb és degradáltabb száraz gyepterületen erdős sztyepp-jellel kisebb facsoportok, szoliter fák, cserjések ültetése előzetes felmérés alapján lehetséges.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat nem teszünk

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A terület belvízelvezető rendszerének a szikes rétek ökológiai vízigényének megfelelő működtetése hosszútávon ezen jelölő élőhelyek (pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)) fenntartása

érdekében alapvető fontosságú. A vízháztartás javítása a közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) állománya szempontjából is kedvező hatást okozna. A megfelelő kaszálási rend (talajállapot-vízháztartás helyzete szerint időben fokozatos, térben mozaikos) kialakítása a természetesebb gyepek állapotának fenntartáshoz, a degradáltabbakénak a javításához szükséges. A kaszálására és legeltetésére vonatkozó előírások hatására magasabb természetességű élőhelyek alakulhatnak ki mind az üde, mind pedig a száraz gyepek esetében. Ezzel a jelölő síksági pannon löszgyepek (6250*) élőhely állapota is javítható.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: A kezelési egységet erdők, facsoportok és cserjés állományok alkotják. Zömmel őshonos fajokból álló jellegtelen vagy telepített erdők, erdősávok és cserjések, valamint őshonos fafaj nemesített és klónozott változatainak telepítései, illetve idegenhonos fásszárúak uralta spontán és ültetett erdősávok, facsoportok. A kezelési egység kiterjedése összesen 30,9 ha, egy része nem üzemtervezett erdő, azaz az Országos Erdészeti Adattárban nyilvántartott terület. Olyan erdők és faállományok is tartoznak ide, amelyek nem erdő művelési ágú területen található. A természetmegőrzési terület 16 üzemtervezett erdő alrészletet érint, mely 24,53 hektáron helyezkedik el. A kezelési egységben védett állomány nem található.

(2) Érintettség vizsgálata

- *Élőhelyek:* galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), vágásterületek (P8), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nemesnyárasok (S2), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- *Natura 2000 élőhelyek:* -
- *Érintett erdőrészletek:* Örménykút 1A, 1B, 1C, 1D, 1TI, 11B, 11C, 11G, 11TI, 24B, 24D, 24E, 24F, 24H, 24TI 1, 24TI 2

(3) Általános kezelési javaslatok

Jelenleg a faállományok nagyobb részt idegenhonos fafajokból állnak, főként nemes nyárasokból. Előfordul emellett elegyes akác, elegyes kocsányos tölgyes, elegyes hazai nyaras és elegyes kőris is.

A távlati célállományok között túlnyomó többségben vannak az egyéb kemény lombos erdők, mellettük csak elegyes kocsányos tölgyes és elegyes kőris szerepel. Többségben vannak azok, amelyek hazai és tájhoz fajokkal újíthatók (egyéb elegyes-kőrises, füzes, hazai nyaras, kocsányos tölgyes, kőrises-kocsányos tölgyes). Ezek a területek a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzív terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy a felújítások során hazai és tájhoz fajokot alkalmazzanak.

Rövid távon elrendő a meglévő erdők szerkezetének és fajkészletének természetesebbé alakítása. Fenntartásuk, természetességük javítása csak az inváziós fa- és cserje visszaszorítását biztosító erdőgazdálkodás/erdőkezelés bevezetésével lehetséges. A természetközelinek mondható állományok vágáskorát javasolt emelni, a tisztítások/gyéritések/egyéb termelések során az özönfajokat a lehetséges legnagyobb mértékben vissza kell szorítani. A tarvágásos véghasználatok számát és területét minimalizálni vagy mellőzni javasolt.

Hosszú távú cél a termőhelyi adottságok figyelembe vételével a tájra jellemző potenciális természetes erdőtípusok feltöltésének felnevelése. További nemesített és klónozott, valamint idegenhonos állományok ültetése kerülendő.

A tájra jellemző egyéb cserje fajok (veresgyűrű som (*Cornus sanguinea*)), kecskerágó (*Euonymus sp.*), kányabangita (*Viburnum opulus*) stb.) ültetésével lehet színesíteni a cserjések fajkészletét. Ezen felül a cserjésekből kiinduló spontán szukcesszionális erdősödést kell segíteni.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Üzemtervezett erdők esetében a kötelező előírásokat a körzeti erdőterv tartalmazza: Körös-Marosközi körzet (érvényes 2007. január 1-től 2016. december 31-ig).

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet rendelkezéseit kell figyelembe venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával. (E11)
- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (E12)
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során, a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E13)
- Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljes körű kímélte. (E19)
- Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása. (E20)
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása (E29)
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal. (E51)
- Őshonos fafajú faállomány táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal történő felújítása. (E52)
- Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. (E57)
- Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is). (E64)
- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69)
- Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására. (E72)

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Az általános javaslatok közül néhány fejlesztési vagy rekonstrukciós jellegű. Ezeken felül javaslatokat nem fogalmazunk meg.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatokat nem teszünk.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

Az őshonos fajokból álló jellegtelen vagy telepített erdők, erdősávok szerkezetükben alig, fajkészletükben pedig csak részben mondhatók természetszerűnek. Az erdészeti munkák és a fahasználatok szabályozása az erdő, mint élőhely természetességének növelését segíti elő. A kezelési egységbe tartozó nemesnyarasok, akácok és egyéb idegenhonos fafajok alkotta állományok mihamarabbi letermelése, eltávolítása, helyükön természetszerű élőhelyek ki- vagy visszaalakítása az egyik legfontosabb természetvédelmi feladat a területen, ezt a körzeti erdőterv is garantálja. Az erdészeti munkák, fahasználatok szabályozása az erdők állapotának javítását segíti.

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: Tanyák, állattartó telepek, falvak belterületi részei. Szórványosan található a területen, kiterjedésük kicsi, összesen 8,4 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- *élőhelyek:* kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2), telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4), homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak (U7), tanyák, családi gazdaságok (U10), vetett gyepek, füves sportpályák (T5)
- *Natura 2000 élőhelyek:* -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A működő állattartó telepeken a környezeti károk kizárása érdekében az ingatlan határon belüli működés, a környezetvédelmi szabályok betartása, a károkozások kizárása az elérendő cél. Ezt célzott szakhatósági ellenőrzések is segíthetik. A telephelyek esetleges hasznosítás váltása esetén vizsgálandó az új hasznosítás potenciális hatása a Natura 2000 területre.

Javasolt az ingatlan-nyilvántartásba vett földutak esetében azok folyamatos karbantartása, hogy az útelhagyásos gyepek megakadályozhatók legyenek.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek érvényben kötelezően betartandó gazdálkodási előírások.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107)

- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108)
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)

(5) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Élőhely-rekonstrukciós javaslatot nem teszünk

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok

Az állattartó telepek tájképi és környezetvédelmi szempontú védőfásítása (megfelelő szélességű, lehetőleg többszintes, tájhoz hasonló fa és cserje fajokból álló erdősáv) javasolt.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatot nem teszünk

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe tartozó telephelyek potenciális és aktuális hatásait a hatályos környezetvédelmi és birtokügyi szabályozás alapján jelentősen lehet csökkenteni. A kezelési egység területén végzett fenntartási munkák, az inváziós fajok irtása, stb. az érintkező közösségi jelentőségű élőhelyek (pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*)) szempontjából fontosak.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: Intenzív hasznosítású szántóterületek. 2 parcella található a területen, Szarvas és Örménykút külterületein, kiterjedésük 77,2 ha

(2) Érintettség vizsgálata:

- *élőhelyek:* egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1)
- *Natura 2000 élőhelyek:* -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek érvényben kötelezően betartandó gazdálkodási előírások.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező. (SZ04)
- Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell az illetékes állami természetvédelmi szervet. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül a természetvédelmi szerv köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható. (SZ07)
- A parcella szélein legalább 20 méter széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni. (SZ16)

- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19)
- Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges. (SZ20)
- Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos. (SZ21)
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen. (SZ24)
- Mozaikos kisparcellás gazdálkodás folytatása, ahol egy tábla mérete legfeljebb 5 hektár. (SZ29)
- Tápanyag utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni. (SZ37)
- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel (SZ52).
- Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepek kialakulásának elősegítése; tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők. (SZ67)
- A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amelynek őshonos cserjékből vagy fákban álló sövény, illetve fasor kell legyen. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét, kizárólag mechanikai eszközökkel, biztosítani kell. (SZ68)
- Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése. (SZ74)

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Környezetkímélő, lehetőleg tájfajták vetésével végzett növénytermesztés a rövid és középtávú cél. Hosszútávon a meglévő szántók rekonstrukciós program keretében történő visszagyepesítése támogatandó célkitűzés. Az egykori szikes rétek helyén kialakított szántók esetében talajminőség és a vízháztartási viszonyok okán viszonylag gyorsan lehet az eredeti élőhelyet rekonstruálni. A rekonstrukciókat az AKG (Agrár-környezetgazdálkodási) támogatási rendszer segítheti.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatok

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatot nem teszünk

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A Natura 2000 területen található szántó területek talajviszonyaik okán részben vagy egészben kevésbé alkalmasak intenzív művelésre. A szántók gyepesítésével hosszútávon jelentősen lehetne növelni a természetközeli élőhelyek, köztük a jelölő pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) és síksági pannon löszgyepek (6250*) kiterjedését, arányát. A szántóföldi technológiákra (tápanyag utánpótlás, kemikáliák) vonatkozó előírások a határos természetes élőhelyek ökológiai állapotának megőrzését szolgálják, mindaddig, amíg a rekonstrukció megtörténik.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztési lehetőségek előírászerűen a kezelési egységekben (KE), a 3.2.1. fejezetben belül bedolgozva jelennek meg az önkéntesen vállalható kezelési előírások között. Élőhelyrekonstrukcióval kapcsolatos javaslatok az 5 kezelési egység közül csak a KE-4 egységben nem jelennek meg.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé:

KE-1: a javasolt intézkedések a közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) állományára nézve kedvezőek.

KE-2: a javasolt intézkedések a közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) állományára nézve kedvezőek.

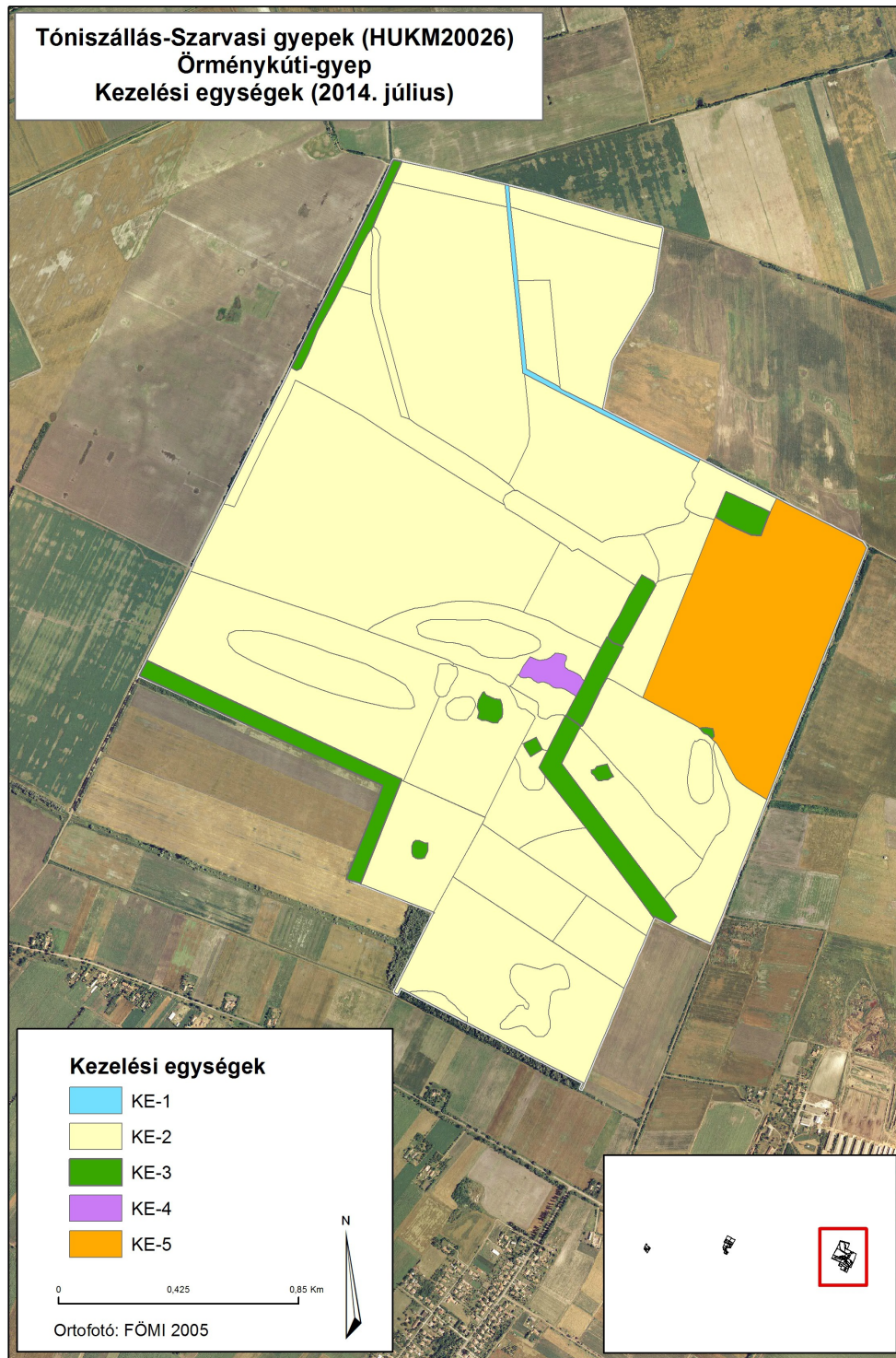
A jelölő fajok védelme érdekében a Natura 2000 területen további specifikus fajvédelmi intézkedés foganatosítása nem indokolt.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

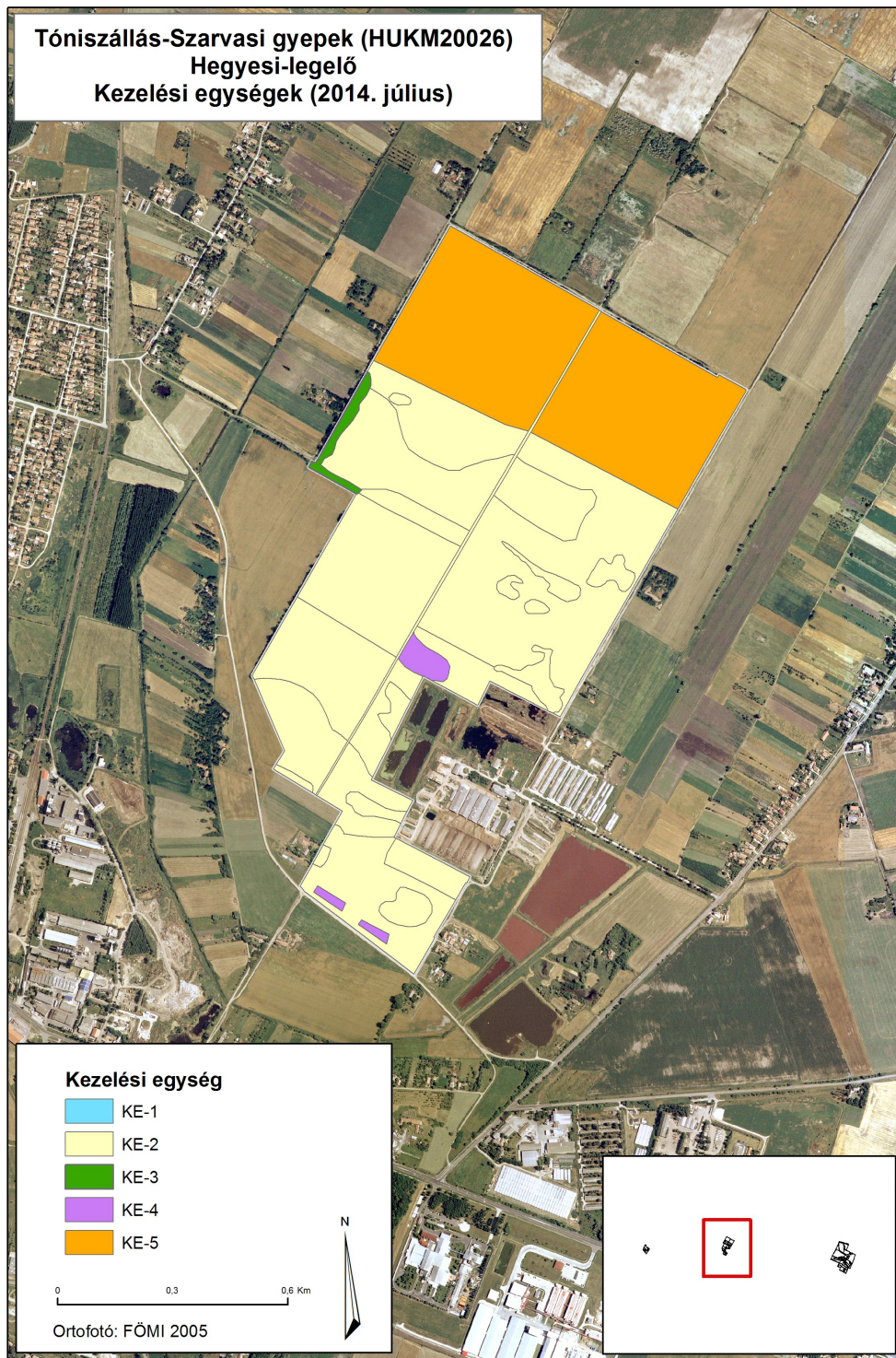
A tervezés alapját jelentő élőhelytérképezés 2014 folyamán készült el. A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NBmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzését 5 évente. Javasolt a jelölő élőhelyek állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre kidolgozott vonatkozó módszertan.

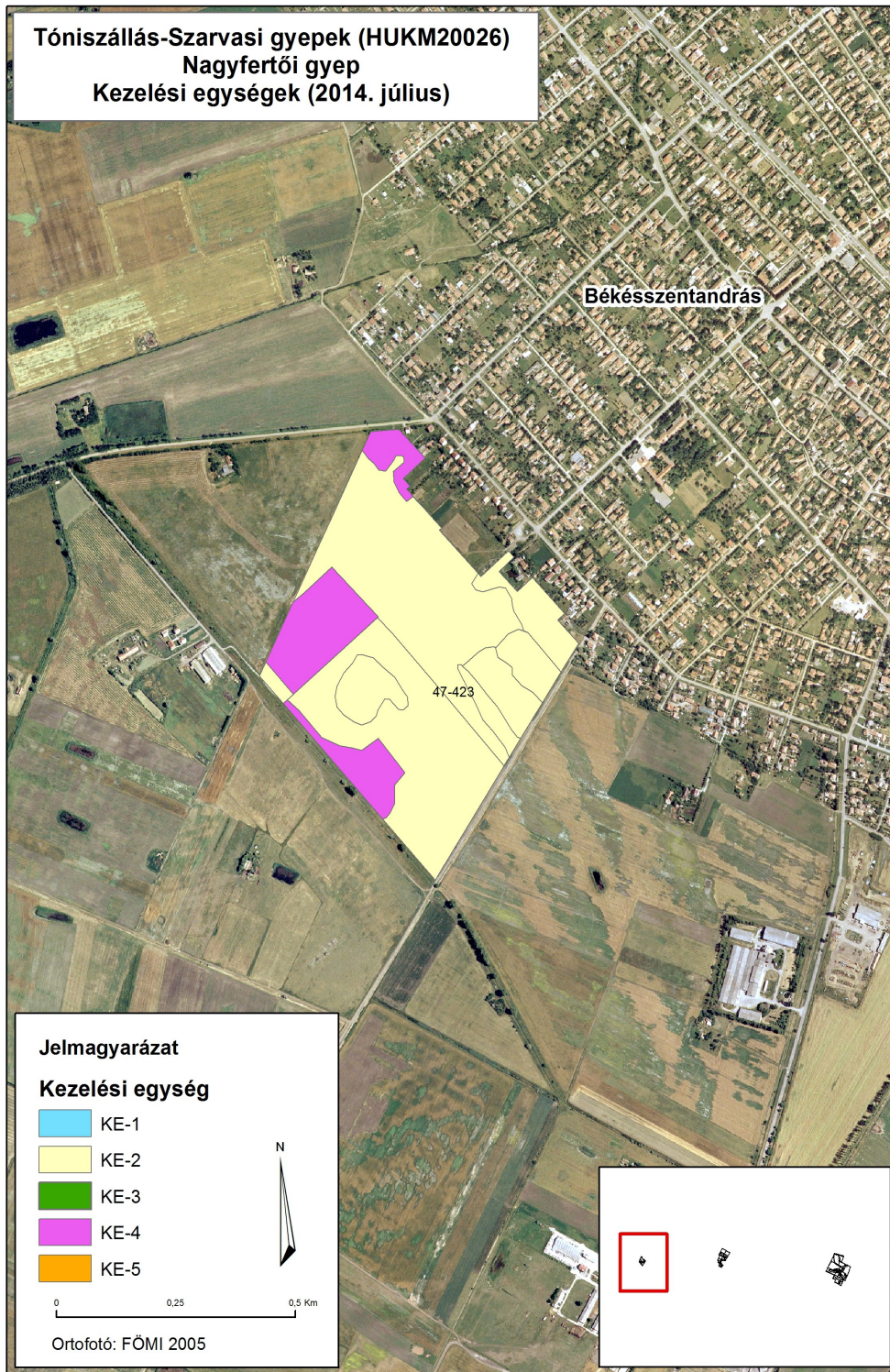
3.2.5. Mellékletek

A tervezési terület kezelési egységei 1

A tervezési terület kezelési egységei 2.

A tervezési terület kezelési egységei 3.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a terület tényleges hasznosítási módjaira, jellemzően a különböző művelési ágakra kerülnek meghatározásra. Ezek az összes, adott területhasználati móddal (művelési ággal) érintett kezelési egységre vonatkoznak (KE1-5).

A kezelési javaslatok megvalósítása során az alábbi fontosabb körülményeket kell figyelembe venni:

- Országos jelentőségű védett természeti terület a tervezési területen nem található, így területre vonatkozó természetvédelmi kezelési terv nem készült.
- A terület nem tartozik Magas Természeti Értékű Területek hálózatába.
- A terület a Vízyűjtő-gazdálkodási Terv Tisza részvízyűjtőjéhez, annak a 2-16 Hármas-Körös alegységéhez tartozik.
- A terület az Országos Ökológiai Hálózat ökológiai folyosó övezetével (NÖH) 100 %-os átfedésben van.
- A terület 70 %-a magántulajdonban van, 22 % az állami tulajdoni arány.
- Döntő része gyeperület (legelő, 80 %), a szántó 10 %, és 5-5 % az erdő és a művelésből kivett területek aránya.
- A gyeperületeket jelenleg kaszálják, valamint szarvasmarhával és juhval legeltetik. A legeltetés a gyeperületeken található tanyák környékén helyenként intenzívnek mondható.
- A szántókon jellemző a vegyes, gabona-kapás-olajosnövény és lucerna alapú intenzív növénytermesztés.
- Az erdők nagyobb része magántulajdon, a maradék állami erdőgazdálkodó kezelésében van.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A területek nagy része a MEPAR szerint „Kedvezőtlen Adottságú Területek” közé tartozik (KAT-20), kisebb részük pedig az „Eutróf Nitrátérzékeny Terület” kategóriába sorolható.

A szántóföldeken gazdálkodók általánosan igénylik az egységes területalapú támogatást (SAPS) és elérhető számukra a KAT-20 támogatás is. A gyepeken gazdálkodók többsége igényli a Natura 2000 gyeperületek kompenzációs kifizetését; a szántókon és gyepeken gazdálkodók egy része a horizontális szántó és gyeper agrár-környezetgazdálkodási célprogramokban is részt vett 2009-2014 között (terepbejárások, interjúk, gazdafórum alapján, de pontos adatok nem állnak rendelkezésre).

A területen folyó gazdálkodást érintő, kifejezetten területalapú agrártámogatások közül az agrár-környezetgazdálkodási kifizetések a legfontosabbak, amelyeknek jelentős természetvédelmi, illetve természetkímélő gazdálkodást befolyásoló vonzatai vannak. A horizontális agrár-környezetgazdálkodási célprogramok (integrált szántóföldi növénytermesztési, extenzív gyepergazdálkodási) előírásai jórészt lefedik a szántókra és gyepekre megfogalmazott alapszintű kezelési javaslatokat, így az ezekben való részvétel nagyban segíti a természetvédelmi célok megvalósulását, a területrészek megfelelő kezelését.

A tervezési terület meghatározó részének kezelése szempontjából legjelentősebb hatású agrár-környezetgazdálkodási célprogramok 2014.08.31-el véget érnek.

A területek erdői tekintetében az erdőgazdálkodók által igénybe vett erdészeti támogatási programokról (erdő-környezetvédelem, szerkezet átalakítás, erdő- és agrár-erdészeti rendszer létrehozása) nincsenek elérhető adatok.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A 2014.08.31-el lezáruló 2009-2014 agrár-környezetgazdálkodási támogatások folytatását jelentő, következő agrár-környezetgazdálkodási programot minél előbb javasolt elindítani.

Javasolt a teljes tervezési terület beemelése a Magas Természeti Értékű Területek új rendszerébe. Ez által a zonális agrár-környezetgazdálkodási célprogramok magasabb kifizetési összegű és nagyobb természetvédelmi hozadékú, kifejezetten természetkímélő agrár-környezetgazdálkodási intézkedések is elérhetővé válnának a terület gazdálkodói számára (minden művelési ágat érintően).

A kezelési egységek (KE1-5) szempontjából fontos a következő javaslatok megjelenítése jövőbeli agrártámogatási programok intézkedéseinél és előírásainál (az érintett művelési ágakra vonatkozóan):

- javasolt a szántóterületek kezelt parlag, még inkább gyep illetve vizes élőhely felé történő spontán vagy irányított átalakításának kiemelt támogatása;
- felszíni- és talajvizek fokozott védelme tápanyagterheléssel és vegyianyag-szennyezéssel szemben, valamint a szaporodási időszakban végzett beavatkozásoktól; itt kiemelhető a felszíni vizek partmenti pufferzónáinak megjelenítése, kapcsolódó előírásainak különálló kezelése;
- általánosságban az inváziós növényfajok visszaszorításának támogatása alapvető fontosságú;
- fentiek esetében alapfeltétel az érintett művelésből kivett területrészek beemelése a támogatható területek közé;
- gyepek esetében a legeltetési sűrűség és a kaszálási időpont meghatározására, illetve a legelelésből-kaszálásból kizárt területek lehatárolása az évekre előre megadott konkrét időpontok helyett alkalmasabb a nemzeti park igazgatóság által a gazdálkodóval közösen kidolgozott és évente felülvizsgált „legeltetési/kaszálási terv” alkalmazása; rugalmasabb alkalmazkodást tesz lehetővé az eltérő évjáratú csapadékviszonyokhoz és a változó gazdálkodási adottságokhoz (állatállomány, szénaigény, géppark).

Fontosabb kiindulási aktuális jogszabályok:

- agrár-környezetgazdálkodási támogatások (időszak: 2009-2014, 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet és kapcsolódó rendeletei),
- nem termelő beruházások támogatása (időszak: 2009-2014, 33/2008. (III.27.) FVM rendelet),
- Natura 2000 gyepterületek kompenzációs kifizetése (269/2007 /X. 18./ Kormányrendelet, 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet),
- 46/2009. (IV. 16.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési alaphoz az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételeinek részletes szabályairól,
- 124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alaphoz az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről,
- 139/2009. (X. 22.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alaphoz az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről,

- 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési alaphoz a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól.

A KE1-5 kezelési egységek által érintett egyes művelési ágakra, hasznosítási módokra javasolt agrártámogatási-kifizetési előírások lényegében átfedésben vannak az új, várhatóan 2016. elejétől bevezetendő „Vidékfejlesztési Program 2014-2020” vonatkozó, jellemzően területalapú intézkedéseivel és műveleteivel. Ezért előremutatónak tarjuk azok rövid ismertetését a következőkben:

Nem termelő beruházások támogatása mezőgazdasági területeken

- Madárvédelmi célú eszközbeszerzések (madárbarát kaszáláshoz vadriasztó lánc beszerzése, madárvédelmi berendezések beszerzése /jellemzőn fészekodúk/)
- Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások (inváziós növényfajok visszaszorítása gyepterületeken, tartós zöldugár létesítése szántóterületeken, gyeptelepítés, sövény telepítése mezőgazdasági táblák szegélyein)

Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

- Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása – horizontális (gyepgazdálkodásos extenzív állattartás fás területen, mezővédő fásítás kialakítása)

Erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

- Az erdei ökoszisztémák környezeti értékének növelését célzó beruházások – horizontális és innovációs (ökológiai célú erdőszerkezet átalakítás őshonos fajokkal, mikroélőhelyek kialakítása és fenntartása)

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések

- Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (szántó, gyepp, ültetvény, vizes élőhely, nádas; külön vízvédelmi célú szántóterületek /nitrát, erózió, belvíz, aszály, partmenti sáv/, természetkímélő gazdálkodási módszerek kiemelt földrajzi zónákban: Magas Természeti Értékű Területek, Natura 2000 területek és Víz Keretirányelv területek, választható előírásokból gazdálkodónként irányítottan/segítséggel összeállított vállalási csomagok, előírások eltérő környezeti hatása alapján súlyozva azok kifizetési értékét, belépő-alap-választható szintezettséggel, alkalmazkodó pontozási rendszerrel)

Ökológiai gazdálkodás támogatása

- Ökológiai gazdálkodás (környezetkímélő gazdálkodás)

Kompenzációs kifizetések Natura 2000 gyepterületeken (jelenlegi rendszeren alapuló)

Kompenzációs kifizetések Natura 2000 erdőterületeken (jelenlegi rendszeren alapuló)

Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken (jelenlegi KAT folytatása új lehatárolással: gyepek megőrzése és takarmánytermő kultúrák támogatása)

Erdő-környezetvédelmi kifizetések (jelenlegi rendszeren alapuló: ápolás, felújítás, véghasználat)

Környezetvédelmi projektekre és alkalmazásban lévő környezetvédelmi gyakorlatokra irányuló közös megközelítések, ideértve a hatékony vízgazdálkodást, a megújuló energia alkalmazását és a mezőgazdasági tájkép megőrzését

- Együttműködésben megvalósuló fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás ösztönzése és megvalósítása (térsgégi szintű, komplex tájhasználati mintaprojektek)

Jövőbeli agrártámogatási rendszert érintő, kapcsolódó javaslatok:

Fafajcserés szerkezetátalakítás támogatása:

A magángazdálkodók számára a Natura 2000 előírások betartása sok esetben vállalhatatlan teher, amit jelenleg nem kompenzál megfelelő mértékben semmilyen támogatás (pl. letermelt akác állomány után őshonos fafajokból álló erdő létrehozása alföldi körülmények között). Emiatt javasoljuk a normatív területalapú támogatás mértékének átgondolását, újraszámítását.

Ez azonban csak akkor jelenthet kedvező és tartós megoldást, ha a nemzeti park igazgatóság elegendő erőforrással (szakember, költségkeret) rendelkezik az így megnövekvő erdőterületeinek szakmailag (erdészeti és természetvédelmi szempontból egyaránt) megfelelő kezeléséhez.

Ha a tulajdonos nem kívánja eladni a tulajdonát, akkor a módosított normatív területalapú támogatási rendszer lefedheti az igényeket, a támogatás mértékének átgondolása-újraszámítása mellett.

Legeltető állattartás

A síkvidéki gyepes élőhelyek kezelésénél természetvédelmi szempontból legtöbb esetben előnyösebb a kíméletes (extenzív, szabályozott) legeltetésre alapuló hasznosítás, szemben a csak kaszálással (főként a szárazúzással) történő hasznosítással. Ezért, illetve a jóval nagyobb beruházási- és munkaerő igénye miatt is célszerű az agrártámogatások és főleg kifizetések (pl. agrár-környezetgazdálkodás, Natura 2000 gyepek) esetében arányaiban magasabb összeggel kiemelten támogatni a legeltetéses állattartást a csak kaszálós gyephasznosítással szemben.

Szaktanácsadás:

Kiemelten fontos lenne a természetkímélő gazdálkodási módszerek ismereteinek szaktanácsadókon keresztüli eljuttatása a gazdálkodókhoz, egyrészt a helyi természetvédelmi szakemberek bevonásával, másrészt a jelenlegi tanácsadói állomány felkészítésével. A mostani agrár-szaktanácsadási rendszert mindenképp bővíteni kellene specializált, célzottan a Natura 2000 és Magas Természeti Értékű Területeken tevékenykedő szaktanácsadók egyedi hálózatával, amely természetesen integrálódna a rendszerbe, annak a koordinálásával működhetne.

Ezen szaktanácsadók kiválasztásában, felkészítésében és rendszeres magas szintű képzésében illetve szakmai háttéranyagokkal történő ellátásában részt kellene vennie az összes nemzeti park igazgatóságnak, a természetvédelmi tudásbázisoknak és kutatóhelyeknek (pl. MTA Ökológiai Kutatóközpont, egyetemi tanszékek), és a gyakorlati gazdálkodást is folytató természetvédelmi civil szervezeteknek. Ezen feladatokra pl. támogatott innovációs projekteket is lehetne fejleszteni a 2014-2020 Vidékfejlesztési Programon belül, vagy a KEHOP-on belül mint konstrukciót megjeleníteni és pályázati forrást nyújtani rá.

A szaktanácsadáshoz kapcsolódva fontos szerepe lehet a bemutató üzemeknek, amennyiben sikerül elegendő számú, példamutató természetkímélő gazdálkodást folytató nyitott gazdaságot bevonni a hálózatba, szerencsés esetben földrajzilag is lefedve a fontosabb élőhelytípusokat, tájegységeket. A nemzeti park igazgatóságok gazdálkodást folytató egységei az eddigiekhez hasonlóan ebben is úttörő szerepet vállalhatnak.

Ezen Natura 2000 fenntartási tervek előzőeket is segíthetik, pl. a területi szaktanácsadók felkészítését és terepi tanácsadói munkájukat, az agrártámogatási/vidékfejlesztési programokban résztvevő gazdálkodók felkészítését és ellenőrzéseit.

3.3.2. Pályázatok

Jelenlegi pályázatok

A tervezési területen jelenleg nincs olyan futó pályázat, amely meghatározóan érintené a kezelési egységek jelölő élőhelyeit vagy fajait, azok jelenlegi és tervezett kezeléseit.

Tervezett pályázatok

A tervezési területre vonatkozóan, annak célzott kezelésre jelenleg nem terveznek külön pályázatot.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területhez kapcsolódóan nincs egyéb javasolt eszköz a kezelési javaslatok megvalósításához.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

3.4.1.1. Érintettek elektronikus levélben történő megkeresése és tájékoztatása

A kommunikációs tervben meghatározott legfontosabb érintettekről a tervezési terület figyelembe vételével, célzott legyűjtéssel címlista került összeállításra. A megkeresett érintettek csoportjainak felsorolását a 3.4.2. *Kommunikáció címzettjei* című fejezet tartalmazza.

A címlista alapján a legfontosabb érintettek első körben elektronikus levélben kaptak tájékoztatást a tervezés elindulásáról és céljáról, a tervezés résztvevőiről, a tervről történő tájékozódási és a bekapcsolódási, véleményezési lehetőségekről. Az elektronikus levél tartalmazta a fő tájékozódási és véleményezési lehetőségként megadott honlap címét és egy közvetlen véleményezési email-címet, valamint mellékletként a tervezésről szóló tájékoztató dokumentumot is.

Második körben a legfontosabb érintettek elektronikus levélben figyelemfelhívást és tájékoztatást kaptak a terület fenntartási tervével kapcsolatban megtartandó gazdafórumról, annak pontos helyszínéről és időpontjáról, felkérve a címzetteket a részvételre, hogy véleményüket szóbeli formában is elmondhassák. A levél megerősítésként újból tartalmazta az egyéb, írásbeli véleményezési lehetőségek felsorolását is.

3.4.1.2. Honlap és email-cím

A tervezés információi (tervezésről és tervezőkről tájékoztatás, terv megismerési és letöltési lehetősége) minden érdeklődő számára szabadon hozzáférhető módon, kifejezetten a fenntartási tervekkel kapcsolatos kommunikáció céljára kialakított www.respect.hu/natura weboldalon jelentek meg. Ezen a honlapon lehetőség van közvetlen hozzászólási felületen is írásbeli véleményeket, javaslatokat eljuttatni a tervezésben résztvevők felé.

A honlap hozzászólási felületét kiegészítően egy külön, kifejezetten a fenntartási terv véleményezésére létrehozott email-cím is rendelkezésre állt az érintettek számára, hogy írásbeli hozzászólásukkal, javaslatukkal részt vehessenek a tervezés folyamatában (natura@respect.hu).

3.4.1.3. Sajtóközlemény és hirdetés

A tervezés megkezdéséről sajtóközlemény került kiadásra, főként a megyében érintett nyomtatott és elektronikus sajtóorgánumok részére. A sajtóközlemény röviden tartalmazott információkat a tervezés elindulásáról és céljáról, a tervezés résztvevőiről, a tervről történő tájékozódási és a bekapcsolódási, véleményezési lehetőségekről. A közlemény kiadását elsősorban internetes felületeken történő megjelenések követték.

A tervezés lényegi szakaszában, a sajtóközlemény tartalmával fizetett hirdetés jelent meg a leginkább érintett Békés megyében egy nagy példányszámú ingyenes kétheti lapban, amely számos

érintetthez eljut (Csabai Mérleg, 2014. június 19., 28.000 példány), valamint a tartalma a lap internetes oldalán is megjelent (www.csabaimerleg.hu, 2014. június 5.)

3.4.1.4. Jegyzőkönyvezett terepbejárás

A tervezés lényegi szakaszában meg kívántuk ismerni a területen a legjelentősebb földhasználók ismereteit a témakörrel, szükségleteit és elvárásait. E célból terepbejárással egybekötött helyszíni interjúkat végeztünk a legfontosabb területhasználókkal. A helyszíni interjúkhoz készült egy részletes kérdéssor (bővebben a 3.4.4. *Kommunikációs melléklet* című fejezetben), ami alapján minden fontos kérdés felmerült és a kapott válaszok írásban dokumentálásra kerültek. A terepbejárásokat, helyszíni interjúkat a kommunikációs tevékenységben részt vevő Körösök Völgye Natúrpark Egyesület helyi ismeretekkel rendelkező munkatársai bonyolították le 2014. július és augusztus hónapban (időpontok és résztvevők: 2014.07.24. 2 fő; 2014.08.06. 3 fő; 2014.08.08. 4 fő). Az elhangzottakról a helyszínen interjúk jegyzőkönyv készült.

A helyszíni személyes interjúk alanyait az érintettek elemzését követően választottuk ki: a jelentősebb földtulajdonosokat, a természetvédelmi örök által javasolt vezető gazdálkodókat, a nagyobb hatással lévő területhasználókat, a szabályozó és hasznosító szervezetek kerestük meg. A kapott információk jól felhasználhatónak bizonyultak a szakmai tervezés során, főként a kezelési javaslatok megfogalmazásánál.

3.4.1.5. Gazdafórum

A tervezési területet érintően a fenntartási tervvel kapcsolatban gazdafórum került megrendezésre 2014. augusztus elején. A gazdafórum az érintettek széles körében került meghirdetésre, amelyet a gazdálkodók esetében a területileg illetékes falugazdászokon és önkormányzatokon keresztüli tájékoztatás is megerősített.

A megrendezett gazdafórum helyszíne: Polgármesteri Hivatal (5540 Szarvas, Szabadság tér 25-27.), és időpontja: 2014. augusztus 19., 10.00 óra. A gazdafórumon 10 fő vett részt (kitöltött jelenléti ív, fényképek). A fórumon elhangzott véleményeket, kérdéseket és válaszokat emlékeztető rögzíti.

A fórum megfelelő lehetőség a terv szélesebb körű megismerésének és a kapcsolódó véleménynyilvánítás biztosítására. Az érintett gazdálkodók, érdeklődők, döntéshozó és felügyeleti szervek számára lehetőség nyílt a fenntartási terv részleteinek megismerésére, a tervezett intézkedések okainak és összefüggéseinek megértésére, illetve a szóbeli vélemények és javaslatok közvetlen tervezők felé történő megfogalmazására. A fórumon a fenntartási tervről a tervező BioAqua Pro Kft. szakértői és megbízottjai, illetve a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai adtak tájékoztatást, illetve válaszoltak a kérdésekre és fogadták a hozzászólásokat, javaslatokat – amelyek írásos emlékeztetőben kerültek rögzítésre.

3.4.1.6. Önkormányzati közzététel

A fenntartási terv önkormányzati közzététele a tervezési terület közigazgatási határok alapján érintett összes településének önkormányzatánál, az illetékes polgármesteri hivatalokban történt, lehetőség szerint kifüggesztés útján, illetve kiegészítésként helyi újságban vagy települési honlapon történő híradás révén.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció címzettjeit a támogatási rendelet, illetve a korábbi tervezési kommunikációs projektek tapasztalatai alapján a következőkben határoztuk meg.

A fenntartási tervben előírtak végrehajtásában érintettek:

- érintett földhasználók, gazdálkodók

- érintett ingatlan tulajdonosok, vagyongazdálkodók
- területileg illetékes területi államigazgatási szervek
- érintett önkormányzatok
- érintett vízgazdálkodási társulatok
- érintett vadgazdálkodási szervek
- érintett vizeken a halászati jogok jogosultjai

A fenntartási tervezés eredményeit felhasználó szakmai szervezetek:

- területileg illetékes falugazdászok és agrár szaktanácsadók
- területileg illetékes agrárgazdasági kamara, gazdálkodói szakmai szövetségek és más gazdálkodói érdekképviselői szervek az érintett ágazatokban
- térségi szakterületi, környezetvédelmi és természetvédelmi társadalmi szervezetek
- területileg illetékes területi államigazgatási szervek

Az önkormányzatok, államigazgatási szervek, a területen működő civil és érdekképviselői szervek elérhetőségei gyűjtés alapján rendelkezésre álltak. A területen érintett földtulajdonosok és vagyongazdálkodók megkeresése érdekében átnéztük a legfrissebb földhivatali adatokat. A földhivatali adatbázis másrészt segítette a legfontosabb, meghatározó véleménnyel rendelkező nagyobb gazdálkodók kiválasztásában is, amelyhez javaslataikkal segítséget nyújtottak a helyi terepi ismeretekkel rendelkező területileg illetékes KMNPI (Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság) természetvédelmi őrök is.

A tájékoztató elektronikus leveleket a következő, a tervezési területen érintett célcsoportok kapták meg:

- közigazgatási határukkal érintett települési önkormányzatok (polgármesteri hivatalok: polgármester, jegyző): Békésszentandrás, Örménykút, Szarvas
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara megyei főfalugazdásza és az érintett településeken illetékes falugazdászok; rajtuk keresztül a települések gazdálkodói, földhasználói
- a tervezési területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek: Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség Kirendeltsége, Nemzeti Környezetügyi Intézet Körös-vidéki Kirendeltség, Békés Megyei Kormányhivatal, Békés Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatósága, Békés Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága, Békés Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága, Békés Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága, Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Békés Megyei Kirendeltsége, Magyar Államkincstár Békés Megyei Igazgatóság, Békés Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- érintett Vízgazdálkodási Társulatok, Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság
- Dél-Alföldi Erdészeti Zrt. (DALERD)
- megyei Horgász Egyesületek Szövetsége
- Országos Magyar Vadászkamara megyei Területi Szervezete
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara megyei szervezete
- érintett LEADER Helyi Akciócsoportok

- Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat megyei referense

Jegyzőkönyvezett terepbejárások, interjúk célcsoportjai:

Személyes megkeresésre, jegyzőkönyvezett terepbejárásra a jelentősebb nagyságú területen gazdálkodó, meghatározó területhasználók (akik legtöbb esetben földtulajdonosok is), a területi természetvédelmi örök javaslataival megerősített helyi gazdálkodók esetében került sor.

A listát érintett Vízügyi Igazgatóságokkal és Vízgazdálkodási Társulatokkal, ágazati érdekképviselőkkel (Agrárgazdasági Kamara, Vadászkamara), területeket hasznosító szakmai szervezettel (Horgász Szövetség) és erdészettel (DALERD) egészítettük ki.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Lezajlott egyeztetések:

Fontosabb hozzászólások, kérdések és válaszok összefoglalása:

Gazdafórum: Polgármesteri Hivatal (5540 Szarvas, Szabadság tér 25-27.), 2014. augusztus 19., 10.00 óra

Hozzászólók: Szarvasi Agrár Zrt.

Területkezelői, gazdálkodói, hatósági interjúk: terület gazdálkodói, DALERD ZRt.

Önkormányzati kifüggesztésekre érkezett hozzászólások: -

Honlapon (www.respect.hu/natura) és emailen (natura@respect.hu) érkezett hozzászólások: DALERD Zrt

Fontosabb kérdések, hozzászólások:

1. A választható intézkedések most nem kötelezőek. Elképzelhető-e, hogy egyszer kötelezővé teszik őket?

Válasz: Jelen pillanatban ez a helyzet, a jövőt nem látjuk előre.

2. Az NFA-tól bérelt földek esetén nagyon bonyolult bármilyen vállalás megtétele.

Válasz: Valóban bonyolult, de a vállalások választhatók, ha nem lehet elintézni a tulajdonosnál a vállalást, akkor ne vállaljanak ilyet. Cél hosszabb távon, hogy növekedjenek a gyepterületek. Támogatási rendszer is kell a vállalások mellé, így lesz igazán értelme az egésznek. A kompenzálás mindenképpen fontos.

3. A támogatási rendszer Európai Unió vagy nemzeti hatáskör?

Válasz: Még nincs erre gyakorlat.

4. A Fenntartási terv Európai Unió irányelvek alapján készült?

Válasz: Igen, de csak a kereteket írták elő.

5. A következő 10 évben lesz ebben változás?

Válasz: Igen. A 2014-20. közötti időszakban várhatóan az összes hazai Natura 2000-es területre elkészül a Fenntartási Terv, amely alapján kidolgozható a támogatási rendszer is. A tervek megvalósulása során a gazdálkodónak és a Nemzeti Park Igazgatóságnak szorosan együtt kell működni. Az agrártámogatások és a Natura 2000-es támogatások összefésülése is a célja ennek az egész tervezési folyamatnak.

6. A fogasolás miért nem megengedett a Natura 2000-es területeken?

Válasz: Megbontja a gyeper szerkezetét, ezért nem megengedett. De kompromisszumos megoldás kell, ami jó a gazdálkodónak és jó a természetvédelmi hatóságnak is.

7. A vízelvezetés sem megengedett a Natura 2000-es szabályok szerint. Csapadékos években térdig érő víz áll a gyepeken és nem lehet kaszálni.

Válasz: Ez olyan élőhelytípus, amelyet időszakosan víz boríthat. Minél változatosabb élőhely struktúra kellene, és a támogatásoknak ehhez kellene igazodni.

8. Mennyire egyedi a terv ellenőrzése?

Válasz: A Nemzeti Park Igazgatóságok végzik majd, csak ők ismerik annyira a területet, hogy ezt meg tudják tenni.